

KISIƎI

Yonda ciendo le hakilan wanaciewo

Dimilacioo :

Te o wa pa, a laalando a num pla le yugoo faw o pulalen ni a haki ndaa vellaa velle, o wana tɛɛnbu le o, ndu cio tumdo ni le malɛɛndo, a senduwo, a kol Muloo solaa o ciendo ni.

Te o wa pa, ma kɛ wanathyɛyɛyi cɛucɛuvo kɛwo sina, a kɛwo ndu hɛnando, ndu nɔn hunɔn a delɔɔcoo ni mi wanda faɲa, ndu tosa saboo wɛɛ ni mi wada sola kul ɲuloo, le waa ba daa cio le sanga wɔɔdo ciolabaa.

Te o wa pɛ, a wanaceu cɛucɛuvo a kangalan ngo cio ni, o kon ni mɛ mi lingden nde wa bendaa ni tɔngdo kɔɔli pindo, kon nɔn tosaa ni mi wanda kɛɛ nufia le nda pla i kayi, ma tosa baara o lingden o kul ndyadaa ni.

Te o wa pɛ, mi naan kenan balan le bendaa ciɔɔluo lɔyɔɔlingdo tɛ,

Te o wa pɛ, lingi cio o “ ONU ” benda bendo ni, mi ndaa yɔngu diyom daa a n’cio wanathyɛo kadaa, ma ciucɛu ndu mi siingu wanapɔnɔn a wanalanɔn vellaa velle,

Te o wa pɛ, aa lingi cio lenni nda, nda cɛl pɛ a “ONU” kɔ, le benda ciɛdo ho, a waa ba numdo cio a biyɔɔ a balan tan cion pɛ,

Te o wa pɛ, a yian pilɔɔnan nɔn ni, le hakilan dan a wa ba numdo thyo o tosaa mɛɛ naan dimi yɛ,

Bɔɔngian kundaa:

yian kudaa wanda tu, a ɲɛ lingdon le cio nufia wo o benda naan ni, miyonda kon wa bɛ tu le bol, le lɔɔ lɔɔ, o kon kɔɔly mɛ mi betu kinding a kalando kɔɔly a kaala kɛndan kɔɔly le hakilan lan a malaa thɛuthɛuvo le kolan laci, o kon ni mi bɛɛlen le tosang o lingi nayini a lingy kɛkɛ cio o kundaa kalaa ni.

Yonda ciɛdo le hakilan wanaciewo:

Tɔng 1: wanda tu cio ɲɛ pilɔɔ o wolɔɔ ni, le waa o ba ndɔɔ cio, o bɛɛlen kenando ni, o tɔngdo ni, betu nɔn yiyando a kullo, o kon ni naan tu dua mim maalyan kalapilɔyɛyi ni.

Tong 2 : wana wana dua mo wa tong ceuceu wanacie wo bengu, mee meesu numdo cie, mee mee diyallonumdo cie, mee mee tong le lingdo cie, a naa naa nda wellu numda cie.

Tong 3 : kul wana wana dua mo sola kidaa, le waa wele o ba dɔɔ cio, le boten ndolenceuceu vo.

Tong 4 : wana wana dua mo wa cielen bengu le, mo wa sawo wana celen bengu le, o kon ni cielen nde kuunang a yulalen dolen wele.

Tong 5 : woulen ke ke duama andun wanacieu cieyo le, y pala du woo, y dɔɔniMa wele ndu woo.

Tong 6 : n'dua minsina wanacieyeysi le wana wana o tongdo holba ba o wa pe.

Tong 7 : betu cio biyɔɔ pilɔ ni tongdo hol, mo mala wele betu, wanna fisa wele cian te ndo hol.

Tong 8 : betu dua mo bi seyi tong le lingo, te o pilan num pe tana pe, te o cio kolan ngo neyo cioo le.

Tong 9 : wanna bi tyandolende naa le, ma loysi ndu o kaaso ni, ma tow ndu o lingi nduweyi ni fuu.

Tong 10 : kangalan mee mi suweyi wanacieo wa o diyandaa, mo wa wagba diiyo koɔly o cieyi kitiyo ni, le haki dɔ a yaala dɔ sina.

Tong 11 :

1. Wana wana tongdo by o sikaa koɔly, wana kon dua binu maa i ndueyi cio lening te, haan ma kero yabayo kerung, ma ke ndu diiyo te o tyo kon te ma yaala du.
2. Wana wana biinun pe tong paando teembuo koɔly, wana doi ma biinun ndu le kity tone seneyo le, peegu biyɔɔdo dua mo yiu haki kiti paando le.

Tong 12 : wanna doi ma loyi o sueyi playe ni te, o wa pe sueyi pulalen ndolen pe, o wa pe sun dɔ vinan wele pe, a sun lungdo wele pe, o doi ma sola kul palaa ke ke o lan ning te, te kun wa pe, tongdo doi kada be tu o sun wa lende ni.

Tong 13 :

1. kolan nga honoo kumbiya wagba le be tu o lingden ni, naa naa nyenan wele pe a doi ma thianun don.
2. Wana wan cio o ba doo cio le fagando o lingden ali o wa lingi ndueyi pe, ma muugu wele o ndu lo.

Tong 14 :

1. Te son delocio ying pe, a tiuba ma kuwe o lingy cielen ni le kidaa solaa, wanaa kan dua ma kee num te.
2. tongdo ho cio le wando ho le, o tæbu tong lingi ndoeyi mo sondan.

Tong 15 :

1. be tu dua mo wa o lingden ma polelingdo,
  2. wanna kuuna du polelingdo solaa le, o kon ni, o tiwba mo solaa
- poleling dole lingden cielen.

Tong 16 :

1. te wosilan felegboaa tiya pe now pe, a tiwba nang o now ni, suweyi suu helyo kon ni te a suweyi diinayi wele cio kon ni te, le lan be tu thyo vellaa velle tongdo laci,
  2. now djinun niya non ten te fo mi la ciyel,
  3. yungoo, naa pla ten ngo fula ni now kooli, lelan n'dua mi gbagba
- ndaa o lingden ni

Tong 17 :

1. wanna wa pe kundaa ten pe, te o cio kon te, mo wa wanapileyeyi ni, o non hakiyo le sola le ndu pla.
2. Me wanna dua ma puu ndoo ba kafalan cio le.

Tong 18 : betu non hakiyo le waa o ba do cio, le yiyando, le kolo solaa le diinayo me o henang ye, o non wele hakiyo le yiyan do a diina do kon singafila me o yenang ye, o kundaa ten kaa mo wanapileyeyi ni.

Tong 19 : betu non hakiyo le waa malaa ni le yiyan do ciomuo, kon thyom ni ma ciyogi doi ma bii ndu le o yiyan ndo kon te, kon cio sengindo wele babba a neilan siyaama mo tang wele peengu le lingdon tu.

Tong 20 :

1. betu non hakiyo le bcngiyando a kunda kul njuloo tosa. 2. Wanaa doi mo luweyi ciando o kundaa ni kalan te.

Tong 21 :

1. betu non hakiyo waa masa le lingdo, te o cio kon te, mo wa le wana do Yenangdo,

2. hoolelingdo tu non hakiyo le waa baara le lingdo ni velle velle,
3. yomu sariya lingdon le cio landaaa yenang hoolelingdon, ndaa doi mi ndaa ciom yiyan da kendan o laalando ko, a wote wele ko.

Tong 22 : lingden faw doi mo ceuceu hooalelingda faw, o sueyi solaa ko, o sueyi gbaweyiyo ko, o sueyi dene sina ko. ceuceu le lingden le, o ne do solaa ni ngo fula ni, a ne ndo solaa o baaralan ni a lingi thelenda tayin.

Tong 23 :

1. betu doi mo sola baara, mo tosa baara o hemang du wo o kul njuloo ni, o doi mo ceu ceu wanaa le lingda le baara le pengdo ciolabaa.

2. baaralan la cio ne pilolan kan duama no saralan pile lan le wanaa baara.

3. baara dua mo sarang, sara dua mo tiu wanaabaara a njugu do,

4. wanaa baara faw non hakiyo le kundaa tosa, o mala wanaa baara

wa, ma veelu ndu “ syndicat ”o puurie ni. Tong 24 :

betu non hakiyo le pengiyo o baara ni, mo pisulu baara kooli a baara tosa peengo bengu, ma sara ndu wele pengu pengiyo bengu, o nda weelu naa “ congé ”

Tong 25 :

1. Betu non hakiyo le sew solaa o ceuceu yugu dco, le cien kendoootosaa, le kendiya, nediya, worolan, ceyi lolaa, a ndu pla dandaa dco. Te naa komalang pe, baara le pengdo pe, a balafondoyei ke ke komalang pe, a doi ma sola malaa.

2. Komisaa a cɛrɛgbɛ nɔn hakiyo le malaa sɔlaa, hɔɔ welun pɛ o nɔw ni kaa o ciɛmɔɔ ni, haki pilɔ nda nɔn ni o cɛuciɛuvo ni.

Tɔng 26 :

1. Bɛtu nɔn hakiyo kalandɔ, mi kalan kon doi mo wa wɛɛ fondoo, le kalan tasoo a o din dɔɔ, kalan la lan doi ma kangalan le bɛtu. Karantaa le dɛnɛ sina, karantaa le baara pɛɛkuwo a karantaa bɛndo o thyo lan tu cioocioo wo, cio malaa le bɛtu vellaa velle,
2. karantaa doi mo mala wana thyeu, le wanayɛyi nduɛyi yowɔɔ lathi, le waa o ba ndɔ cio yowɔɔ laci, o doi mo tosa saboo le nɛyɔn wɔɔndo malɔɔ, mo tosa wɛɛ mi njiyɛ a canjan luyi ceedo ni suulan tɛ, diinalan wanda tɛ, ma mala wɛɛ kundaa bɛndo “ONU” le bɛnda lɔyɔɔ o ciɛdo ni,
3. bɛtu nɔn hakiyo le hɔɔa ndua malɔɔ o karanta ni o hɛnan nda pɛ.

Tɔng 27 :

1. bɛtu nɔn hakiyo le waa o sun dɛnɛ sina le lingdon ni mɛ mɛ o wa, mo o soling wɛɛ tɔnɔɔn.
2. bɛtu nɔn hakiyo le tɔnɔn baara ndɔ le yiyanndo, a baara ndɔ le diyallo, a baara ndɔ kɛ kɛ o dɛnɛ sinaa ni ma cɛuceu lan le nduvo.

Tɔng 28: bɛtu nɔn hakiyo le tɔngdan naan yɔda nua, mi le tosang o wanayɛi ni o lingden ni a lingi tuwɛi wɛɛ ni.

Tɔng 29 :

1. tɛ wanceu nɔn pɛ hakiyo pɛ, laalan wɛɛ ma o nɔn o cio le tosaa kangalan,
2. a wa pɛ baara haki numdo tosaa pɛ, a dua ma lo tɔngdo kɔɔli, haliko ma pilan wana thelen tana le,
3. tɔngda la lan dua mo kera o yiyan celen thyoo le, tɛ o cio yiyan kunda bɛndo “ ONU ”o le.

Tɔng 30 : wanna nɔn ma yɔɔmu le, lingi kɛ kɛ nɔn ma yɔɔmu le, le fulaa a neyi celen o tɛɛbu tɔngdan lan naan yɔda lan.